

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

6 iunie 2013*

„Concurență — Acces la dosar — Procedură judiciară referitoare la amenzi aplicate pentru o încălcare a articolului 101 TFUE — Întreprinderi terțe care doresc să inițieze o acțiune în despăgubire — Reglementare națională care condiționează accesul la dosar de acordul tuturor părților la procedură — Principiul efectivității”

În cauza C-536/11,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberlandesgericht Wien (Austria), prin decizia din 12 octombrie 2011, primită de Curte la 20 octombrie 2011, în procedura

Bundeszweibewerbsbehörde

împotriva

Donau Chemie AG,

Donauchem GmbH,

DC Druck-Chemie Süd GmbH & Co KG,

Brenntag Austria Holding GmbH,

Brenntag CEE GmbH,

ASK Chemicals GmbH, fostă Ashland-Südchemie-Kernfest GmbH,

ASK Chemicals Austria GmbH, fostă Ashland Südchemie Hantos GmbH,

cu participarea:

Bundeskartellanwalt,

Verband Druck & Medientechnik,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano (raportor), președinte de cameră, domnii M. Ilešič, E. Levits și M. Safjan și doamna M. Berger, judecători,

avocat general: domnul N. Jääskinen,

* Limba de procedură: germana.

grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 octombrie 2012,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Bundeswettbewerbsbehörde, de T. Thanner și de N. Harsdorf Enderndorf, în calitate de agenți;
- pentru Donau Chemie AG și Donauchem GmbH, de S. Polster și de C. Mayer, Rechtsanwälte;
- pentru DC Druck-Chemie Süd GmbH & Co KG, de C. Hummer, Rechtsanwältin;
- pentru Brenntag CEE GmbH, de A. Reidlinger, Rechtsanwalt;
- pentru ASK Chemicals GmbH, fostă Ashland-Südchemie-Kernfest GmbH, și ASK Chemicals Austria GmbH, fostă Ashland Südchemie Hantos GmbH, de F. Urlesberger, Rechtsanwalt;
- pentru Verband Druck & Medientechnik, de T. Richter, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul austriac, de A. Posch, în calitate de agent;
- pentru guvernul belgian, de T. Materne și de J.-C. Halleux, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de A. Wiedmann și de T. Henze, în calitate de agenți;
- pentru guvernul spaniol, de S. Centeno Huerta, în calitate de agent;
- pentru guvernul francez, de J. Gstalter, în calitate de agent;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de M. Santoro, avvocato dello Stato;
- pentru Comisia Europeană, de A. Antoniadis și de P. Van Nuffel, în calitate de agenți;
- pentru Autoritatea de Supraveghere AELS, de M. Schneider și de X. Lewis, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 7 februarie 2013,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea principiilor efectivității și echivalenței în raport cu regulile aplicabile în ordinea juridică austriacă acțiunilor în repararea prejudiciului pentru încălcarea dreptului Uniunii privind concurența.
- 2 Această cerere a fost prezentată în cadrul unei proceduri introduse în fața Oberlandesgericht Wien, statuând în calitate de Kartellgericht (instanță competentă în materie de concurență), având ca obiect o cerere prezentată de Verband Druck & Medientechnik (denumită în continuare „VDMT”), o asocierie de întreprinderi, în vederea obținerii accesului la dosarul procedurii judiciare inițiate de Bundeswettbewerbsbehörde (autoritatea federală de concurență, denumită în continuare „BWB”) împotriva Donau Chemie AG, Donauchem GmbH, DC Druck-Chemie Süd GmbH & Co KG,

Brenntag Austria Holding GmbH, Brenntag CEE GmbH, ASK Chemicals GmbH, fostă Ashland-Südchemie-Kernfest GmbH, și ASK Chemicals Austria GmbH, fostă Ashland Südchemie Hantos GmbH (denumite în continuare, împreună, „Donau Chemie și alții”), care s-a încheiat printr-o decizie definitivă a Oberlandesgericht Wien prin care acestea din urmă au fost condamnate la plata unei amenzi ca urmare a participării lor la o înțelegere contrară articolului 101 TFUE.

Dreptul austriac

- 3 Articolul 39 alineatul (2) din Legea din 2005 privind înțelegerile (Kartellgesetz 2005, denumită în continuare „KartG”) prevede:

„Persoanele care nu dețin calitatea de părți în procedură pot avea acces la dosarul instanței competente în materie de concurență numai cu acordul părților.”

- 4 Articolul 219 din Codul de procedură civilă (Zivilprozessordnung, denumit în continuare „ZPO”) prevede:

„(1) Părțile pot consulta și pot solicita, pe cheltuiala lor, copii și extrase ale ansamblului dosarelor referitoare la cauza lor și care se află la instanță (dosarul procesului), cu excepția proiectelor de hotărâri și de ordonanțe, a proceselor-verbale ale deliberărilor și ale voturilor instanței și a înscrisurilor care conțin măsuri disciplinare.

(2) Cu acordul ambelor părți, terții pot, în același mod, să aibă acces și să obțină, pe cheltuiala lor, copii și extrase dacă această măsură nu contravine unui interes legitim superior al altei persoane sau unor interese publice superioare în sensul articolului 26 alineatul (2) prima teză din Legea privind protecția datelor din 2000 [Datenschutzgesetz 2000]. În cazul în care nu există un astfel de acord, terțul poate consulta și poate obține copii numai în măsura în care justifică un interes juridic.

[...]”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- 5 Printr-o decizie din 26 martie 2010, Oberlandesgericht Wien a aplicat Donau Chemie și alții amenzi în valoare totală de 1,5 milioane de euro pentru încălcarea, printre altele, a articolului 101 TFUE pe piața angro a produselor chimice pentru imprimare. Printr-o decizie din 4 octombrie 2010, Oberster Gerichtshof a confirmat în apel această decizie a Oberlandesgericht Wien, care a intrat astfel în puterea lucrului judecat.
- 6 VDMT a fost creată în scopul apărării intereselor membrilor săi, printre care figurează în special întreprinderi din sectorul imprimăriei. La 3 iulie 2011, în temeiul articolului 219 alineatul (2) din ZPO, aceasta a solicitat în fața Oberlandesgericht Wien accesul la dosarul procedurii judiciare dintre BWB și Donau Chemie și alții. Această cerere avea ca scop obținerea unor elemente care să permită examinarea, printre altele, a naturii și a cuantumului eventualului prejudiciu suferit de membrii VDMT ca urmare a încălcărilor săvârșite de Donau Chemie și alții și aprecierea oportunității inițierii unei acțiuni în repararea prejudiciului împotriva acestor întreprinderi.
- 7 Întemeindu-se pe articolul 39 alineatul (2) din KartG, toate părțile la procedura judiciară dintre BWB și Donau Chemie și alții au refuzat în esență să își dea consimțământul pentru autorizarea accesului VDMT la dosarul menționat.

- 8 În această privință, Oberlandesgericht Wien arată că, spre deosebire de dispozițiile articolului 219 alineatul (2) din ZPO, articolul 39 alineatul (2) din KartG exclude orice posibilitate a instanței de a autoriza, în lipsa acordului părților, accesul la dosarul procedurilor judiciare în materie de concurență, chiar și atunci când autorul cererii de acces poate invoca în mod valabil un interes juridic. Cu alte cuvinte, potrivit instanței de trimitere, în sistemul austriac, legiuitorul însuși este cel care a evaluat comparativ, pe de o parte, interesul general al autorității federale de concurență de a obține informații și de a descoperi încălcările dreptului concurenței și, pe de altă parte, interesul terților de a beneficia de acces la dosare în scopul facilitării exercitării unor acțiuni în repararea prejudiciilor. Astfel, în cadrul acestei evaluări comparative, ar fi fost acordată o preferință absolută primului dintre aceste interese, în detrimentul celui de al doilea. Rezultă că, chiar dacă numai una dintre părțile la procedură nu și-a dat acordul, judecătorul, care nu are dreptul de a efectua evaluarea comparativă a intereselor în cauză, este, în opinia acestei instanțe, obligat să refuze, cu caracter general, consultarea dosarului de către terți.
- 9 Or, instanța menționată amintește că, potrivit Hotărârii din 14 iunie 2011, Pfleiderer (C-360/09, Rep., p. I-5161), dispozițiile dreptului Uniunii în materie de înțelegeri nu se opun ca o persoană să obțină accesul la documente referitoare la o procedură de clemență care îl privește pe autorul unei încălcări a dreptului concurenței al Uniunii. Astfel, în lipsa unei prevederi obligatorii a dreptului Uniunii în această materie, ar reveni statelor membre sarcina de a stabili și de a aplica normele naționale care guvernează dreptul de acces al persoanelor prejudiciate printr-o înțelegere la documentele referitoare la proceduri de clemență.
- 10 Cu toate acestea, Oberlandesgericht Wien subliniază faptul că, la punctele 30 și 31 din Hotărârea Pfleiderer, citată anterior, Curtea a precizat de asemenea că, în conformitate cu principiul efectivității, este necesar să se asigure că dispozițiile naționale aplicabile nu sunt astfel concepute încât obținerea unei asemenea reparații să fie în practică imposibilă sau excesiv de dificilă și să se evalueze comparativ interesele care justifică, pe de o parte, transmiterea informațiilor prezentate în mod voluntar de solicitantul de clemență și, pe de altă parte, protecția acestora. O astfel de evaluare comparativă nu ar putea fi realizată de instanțele naționale decât de la caz la caz, în cadrul dreptului național, și luând în considerare toate elementele relevante ale cauzei.
- 11 Oberlandesgericht Wien are, prin urmare, îndoieli în privința compatibilității articolului 39 alineatul (2) din KartG cu această interpretare a dreptului aplicabil al Uniunii, în măsura în care această dispoziție exclude orice evaluare comparativă de către instanță a intereselor în cauză.
- 12 În plus, amintind referirea la principiul echivalenței efectuată în cuprinsul punctului 30 din Hotărârea Pfleiderer, citată anterior, instanța de trimitere se întreabă dacă, în pofida faptului că articolul 39 alineatul (2) din KartG se aplică în același mod oricărei proceduri în materie de înțelegeri, indiferent dacă aceasta se întemeiază pe dreptul național sau pe dreptul Uniunii, dispoziția respectivă nu este totuși contrară principiului menționat în măsura în care ea nu se aplică acțiunilor în repararea prejudiciilor suferite ca urmare a unei încălcări săvârșite în alte domenii ale dreptului civil sau ale dreptului penal, aceste acțiuni fiind soluționate mai favorabil, în ceea ce privește accesul la dosar, de articolul 219 alineatul (2) din ZPO.
- 13 În aceste condiții, Oberlandesgericht Wien a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Dreptul Uniunii, în special în lumina Hotărârii [Pfleiderer, citată anterior], se opune unei norme naționale în materie de înțelegeri care (printre altele), în cauze în care a fost aplicat articolul 101 [TFUE] sau articolul 102 [TFUE] în coroborare cu Regulamentul [(CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 13/vol. 39, p. 53)], condiționează, fără excepție, accesul terților care nu dețin calitatea de părți la procedură la dosarele instanței competente în materie de concurență, în scopul pregătirii unor acțiuni în despăgubire împotriva participanților la înțelegere, de acordul

tuturor părților la procedură și nu permite instanței o evaluare comparativă de la caz la caz a intereselor protejate de dreptul Uniunii pentru a stabili condițiile în care acest acces trebuie acordat sau refuzat?

În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare:

- 2) Dreptul Uniunii se opune unei astfel de dispoziții naționale în situația în care aceasta se aplică în aceeași măsură pentru o procedură în materia înțelegerilor strict națională și nu include nicio reglementare specială privind documentele prezentate de solicitanții de clemență, în timp ce alte dispoziții naționale similare, în alte tipuri de proceduri, în special în procedurile civile contencioase și necontencioase și în procedurile penale, permit accesul la dosarele instanței și fără acordul părților, cu condiția ca terțul care nu deține calitatea de parte la procedură să justifice un interes juridic de a obține accesul la dosar și în situația în care acestui acces nu i se opun în cazul concret un interes legitim superior al unei alte persoane sau interese publice superioare?”

Cu privire la admisibilitate

- 14 Comisia Europeană exprimă îndoieli cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară, considerând că aceasta are un caracter ipotetic. Astfel, niciun element din cuprinsul deciziei nu ar permite să se stabilească îndeplinirea în speță a condițiilor prevăzute la articolul 219 alineatul (2) a doua teză din ZPO, în special în ceea ce privește existența unui interes legitim al VDMT de a beneficia de accesul la dosarul în cauză în pofida refuzului părților în cauză de a-și da consimțământul. În consecință, chiar dacă instanța de trimitere ar constata incompatibilitatea articolului 39 alineatul (2) din KartG cu dreptul Uniunii și ar înlătura această dispoziție, în orice caz, nu ar fi stabilit că VDMT ar beneficia de dreptul de acces la dosarul respectiv în temeiul dispoziției din ZPO.
- 15 În această privință, trebuie amintit că, în cadrul unei proceduri conform articolului 267 TFUE, întemeiată pe o separare clară a funcțiilor între instanțele naționale și Curte, numai instanța națională sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor adresate Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (a se vedea printre altele Hotărârea din 21 februarie 2013, Fédération Cynologique Internationale, C-561/11, punctul 26 și jurisprudența citată).
- 16 Astfel, Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate (a se vedea printre altele Hotărârea Fédération Cynologique Internationale, citată anterior, punctul 27 și jurisprudența citată).
- 17 Trebuie arătat că această situație nu se regăsește în speță.
- 18 Astfel, din dosarul aflat la dispoziția Curții reiese că articolul 39 alineatul (2) din KartG este o dispoziție specială aplicabilă cererilor de acces la dosarele procedurilor în materie de concurență și că, pentru acest motiv, ea exclude aplicarea în cazul acestor proceduri a regulii generale care figurează la articolul 219 alineatul (2) din ZPO. În consecință, numai în ipoteza în care răspunsul oferit de Curte ar determina instanța națională să considere că articolul 39 alineatul (2) din KartG este incompatibil cu dreptul Uniunii și, prin urmare, să înlătore aplicarea acestuia, condițiile de aplicare a articolului 219

alineatul (2) a doua teză din ZPO ar trebui să fie îndeplinite în speță, inclusiv cea care impune, în lipsa acordului părților, dovedirea existenței unui interes juridic. Dacă răspunsul menționat ar permite însă instanței de trimitere să considere că articolul 39 alineatul (2) din KartG este compatibil cu dreptul Uniunii, aceasta ar putea soluționa cererea VDMT de acces la dosarul în cauză numai în temeiul acestei dispoziții, care ar face inaplicabil în speță articolul 219 alineatul (2) din ZPO.

- 19 În aceste condiții, răspunsul la întrebările adresate este vădit pertinent pentru soluționarea litigiului principal și, prin urmare, cererea de decizie preliminară este admisibilă.

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

- 20 Pentru a răspunde la întrebările adresate de instanța de trimitere, trebuie amintit de la bun început că, în aceeași măsură în care creează obligații pentru particulari, dreptul Uniunii este destinat să le confere acestora și drepturi care intră în patrimoniul lor juridic. Aceste drepturi iau naștere nu numai atunci când sunt acordate explicit prin tratate, ci și ca urmare a unor obligații pe care tratatele le impun într-un mod bine definit atât particularilor, cât și statelor membre și instituțiilor Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 noiembrie 1991, Francovich și alții, C-6/90 și C-9/90, Rec., p. I-5357, punctul 31, și Hotărârea din 20 septembrie 2001, Courage și Crehan, C-453/99, Rec., p. I-6297, punctul 19 și jurisprudența citată).
- 21 În acest context, Curtea a precizat deja că, întrucât articolul 101 alineatul (1) TFUE produce efecte directe în relațiile dintre particulari și conferă drepturi justițiabililor (Hotărârea din 13 iulie 2006, Manfredi și alții, C-295/04-C-298/04, Rec., p. I-6619, punctul 39 și jurisprudența citată), efectul util al interdicției prevăzute de această dispoziție ar fi repus în discuție dacă nu ar exista posibilitatea oricărei persoane de a cere repararea prejudiciului care i-ar fi fost cauzat de un contract sau de un comportament susceptibil să restrângă sau să denatureze concurența (Hotărârea Courage și Crehan, citată anterior, punctul 26).
- 22 Or, astfel cum rezultă dintr-o jurisprudență constantă, instanțelor naționale însărcinate să aplice, în cadrul competențelor lor, dispozițiile dreptului Uniunii le revine obligația nu numai de a asigura efectul deplin al acestor norme, ci și de a proteja drepturile pe care acestea le conferă particularilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal, 106/77, Rec., p. 629, punctul 16, Hotărârea din 19 iunie 1990, Factortame și alții, C-213/89, Rec., p. I-2433, punctul 19, Hotărârea Courage și Crehan, citată anterior, punctul 25, precum și Hotărârea Manfredi și alții, citată anterior, punctul 89).
- 23 Astfel, pe de o parte, dreptul oricărei persoane de a solicita repararea prejudiciului pe care i l-ar fi cauzat un contract sau un comportament susceptibil să restrângă sau să denatureze concurența, cu încălcarea articolului 101 alineatul (1) TFUE, consolidează acțiunea normelor Uniunii în materie de concurență în măsura în care este de natură să descurajeze acordurile sau practicile, adesea disimulate, care sunt susceptibile să restrângă sau să denatureze concurența, contribuind pe această cale la menținerea unei concurențe reale în Uniunea Europeană (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Courage și Crehan, punctele 26 și 27, Manfredi și alții, punctul 91, și Pfeleiderer, punctul 28).
- 24 Pe de altă parte, acest drept constituie o protecție eficientă împotriva consecințelor prejudiciabile pe care orice încălcare a articolului 101 alineatul (1) menționat este susceptibilă să le producă în privința particularilor, în măsura în care el permite persoanelor care au suferit un prejudiciu din cauza

încălcării menționate să solicite o reparare integrală care să cuprindă nu numai pierderea efectiv suferită (*damnum emergens*), ci și câștigul nerealizat (*lucrum cessans*), precum și plata de dobânzi (a se vedea în acest sens Hotărârea Manfredi și alții, citată anterior, punctul 95).

- 25 În lipsa unei reglementări a Uniunii în materie, revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru atribuția de a prevedea modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor în justiție destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor prin efectul direct al dreptului Uniunii.
- 26 În ceea ce privește, mai precis, modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor în despăgubire pentru încălcarea normelor de concurență, revine statelor membre sarcina de a stabili și de a aplica normele naționale referitoare la dreptul persoanelor care se consideră prejudiciate printr-o înțelegere de a avea acces la documentele referitoare la proceduri naționale privind această înțelegere (a se vedea în acest sens Hotărârea Pfeiderer, citată anterior, punctul 23).
- 27 Totuși, deși stabilirea și aplicarea acestor norme intră încă în competența statelor membre, ele trebuie să exercite această competență cu respectarea dreptului Uniunii. Mai precis, normele aplicabile acțiunilor în justiție destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor prin efectul direct al dreptului Uniunii nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile acțiunilor similare de natură internă (principiul echivalenței) și nu trebuie să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea Hotărârea Courage și Crehan, citată anterior, punctul 29, Hotărârea Manfredi și alții, citată anterior, punctul 62, precum și Hotărârea din 30 mai 2013, Jörös, C-397/11, punctul 29). În această privință, în special în domeniul dreptului concurenței, aceste norme nu trebuie să aducă atingere aplicării efective a articolelor 101 TFUE și 102 TFUE (a se vedea Hotărârea Pfeiderer, citată anterior, punctul 24, și Hotărârea din 7 decembrie 2010, VEBIC, C-439/08, Rep., p. I-12471, punctul 57).
- 28 Acestea sunt considerațiile în lumina cărora trebuie să se răspundă la întrebările adresate de instanța de trimitere.

Cu privire la prima întrebare

- 29 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă dreptul Uniunii, în special principiul efectivității, se opune unei dispoziții de drept național în temeiul căreia accesul la documentele care figurează în dosarul unei proceduri naționale referitoare la aplicarea articolului 101 TFUE, inclusiv la documentele comunicate în cadrul unui program de clemență, al unor terți care nu sunt părți la această procedură și care intenționează să inițieze acțiuni în despăgubire împotriva participanților la o înțelegere depinde exclusiv de consimțământul tuturor părților la procedura menționată, fără ca instanțelor naționale să le fie lăsată vreo posibilitate de a evalua comparativ interesele în cauză.
- 30 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie arătat că, în cadrul exercitării competenței lor în scopul aplicării normelor naționale privind dreptul persoanelor care se consideră prejudiciate printr-o înțelegere de a avea acces la documentele referitoare la procedurile naționale care vizează această înțelegere, este necesar ca instanțele naționale să efectueze o evaluare comparativă a intereselor care justifică comunicarea informațiilor și, respectiv, protecția acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea Pfeiderer, citată anterior, punctul 30).
- 31 Necesitatea unei astfel de evaluări comparative constă în faptul că, în special în domeniul concurenței, orice normă rigidă, atât în sensul unui refuz absolut al accesului la documentele în discuție, cât și în cel al unui acces generalizat la aceste documente, este susceptibilă să aducă atingere aplicării efective, printre altele, a articolului 101 TFUE și a drepturilor pe care această dispoziție le conferă particularilor.

- 32 Astfel, în ceea ce privește, pe de o parte, o normă potrivit căreia accesul la orice document legat de o procedură în materie de concurență ar trebui să fie refuzat, trebuie să se constate că o astfel de normă ar fi susceptibilă să facă imposibilă sau, în orice caz, extrem de dificilă protejarea dreptului la repararea prejudiciului de care beneficiază persoanele prejudiciate de o încălcare a articolului 101 TFUE. Această soluție este valabilă în special atunci când accesul la documentele care figurează în dosarul procedurii desfășurate în fața autorității naționale de concurență competente este singurul care permite acestor persoane să dispună de elementele de probă necesare pentru a-și întemeia cererea de reparare a prejudiciului. Astfel, atunci când persoanele menționate nu dispun de nicio altă posibilitate de a obține aceste elemente de probă, refuzul accesului lor la acest dosar lipsește de orice efect util dreptul la repararea prejudiciului care le este conferit direct de dreptul Uniunii.
- 33 În ceea ce privește, pe de altă parte, o normă potrivit căreia orice document legat de o procedură în materie de concurență ar trebui să fie comunicat unui solicitant pentru simplul motiv că acesta intenționează să introducă o acțiune în despăgubire, trebuie arătat mai întâi că o astfel de normă de acces generalizat nu ar fi necesară în vederea asigurării unei protecții efective a dreptului la repararea prejudiciului de care beneficiază solicitantul menționat, în măsura în care este puțin probabil ca acțiunea în despăgubire să trebuiască să se întemeieze pe totalitatea elementelor care figurează în dosarul acestei proceduri. În plus, această normă ar putea conduce la încălcarea altor drepturi pe care dreptul Uniunii le conferă, printre altele, întreprinderilor în cauză, precum dreptul la protecția secretului profesional sau a secretului comercial, sau particularilor în cauză, precum dreptul la protecția datelor cu caracter personal. În sfârșit, un astfel de acces generalizat ar fi de asemenea susceptibil să aducă atingere unor interese publice, precum eficacitatea politicii de combatere a încălcărilor dreptului concurenței, prin aceea că ar putea descuraja persoanele implicate într-o încălcare a articolelor 101 TFUE și 102 TFUE să coopereze cu autoritățile competente în materie de concurență (a se vedea în acest sens Hotărârea Pfeiderer, citată anterior, punctul 27).
- 34 Rezultă că, astfel cum Curtea avut deja ocazia să precizeze, evaluarea comparativă a intereselor care justifică comunicarea informațiilor și, respectiv, protecția acestora nu poate fi realizată de instanțele naționale decât de la caz la caz, în cadrul dreptului național, și luând în considerare toate elementele relevante ale cauzei (hotărârea Pfeiderer, citată anterior, punctul 31).
- 35 Deși este cu siguranță adevărat, astfel cum arată guvernul austriac, că această evaluare comparativă trebuie să fie efectuată în cadrul dreptului național, acest drept nu poate fi conceput astfel încât să excludă orice posibilitate a instanțelor naționale de a efectua de la caz la caz evaluarea comparativă menționată.
- 36 Or, din decizia de trimitere și din ansamblul observațiilor prezentate Curții reiese că, în sensul articolului 39 alineatul (2) din KartG, accesul la dosarul instanței competente în materie de concurență este acordat numai cu condiția ca niciuna dintre părțile la procedură să nu se opună.
- 37 Într-o astfel de situație, instanțele naționale care trebuie să soluționeze o cerere de acces la acest dosar nu dispun de nicio posibilitate de a evalua comparativ interesele protejate de dreptul Uniunii. Mai precis, aceste instanțe, care sunt abilitate numai să ia act de acordul sau de refuzul exprimat de părțile la procedură cu privire la divulgarea elementelor care figurează în dosarul menționat, nu pot interveni, în vederea protejării unor interese publice superioare sau a unor interese legitime superioare ale altor persoane, în special pentru a permite comunicarea documentelor solicitate, în cazul unui refuz opus fie și doar de una dintre aceste părți.
- 38 Pe de altă parte, din decizia de trimitere rezultă de asemenea că părțile la procedura desfășurată în fața instanței competente în materie de concurență pot refuza accesul la dosar fără a trebui să prezinte vreo justificare. Această posibilitate creează în practică riscul unei respingeri sistematice a oricărei cereri de acces, în special atunci când aceasta privește documente a căror divulgare este contrară intereselor părților la procedură, inclusiv documente care ar putea conține elemente de probă pe care s-ar putea întemeia o cerere de reparare a prejudiciului și la care solicitantul nu ar putea avea acces în alt mod.

- 39 Rezultă că, în măsura în care norma de drept național în discuție în litigiul principal lasă părților la procedură care au încălcat articolul 101 TFUE posibilitatea de a împiedica accesul la documentele în cauză al persoanelor care pretind că au fost prejudiciate de încălcarea acestei dispoziții, fără a ține seama de împrejurarea că acest acces ar putea reprezenta singura posibilitate a acestor persoane de a obține elementele de probă necesare pentru a-și susține cererea de reparare a prejudiciului, această normă este susceptibilă să facă excesiv de dificil exercitiul dreptului la repararea prejudiciului pe care dreptul Uniunii îl conferă persoanelor menționate.
- 40 Această interpretare nu poate fi repusă în discuție de argumentul guvernului austriac potrivit căruia o astfel de normă ar fi necesară în special în ceea ce privește documentele depuse la dosarul procedurii în aplicarea unui program de clemență, în scopul de a asigura eficacitatea unui asemenea program și, prin aceasta, a aplicării articolului 101 TFUE.
- 41 Este cert că, după cum s-a arătat la punctul 33 din prezenta hotărâre, statele membre nu pot concepe accesul la dosar astfel încât să se aducă atingere unor interese publice, cum ar fi printre altele eficacitatea politicii de combatere a încălcărilor dreptului concurenței.
- 42 În această privință, Curtea a recunoscut că programele de clemență constituie instrumente utile în cadrul luptei eficace menite să le depisteze și să pună capăt încălcărilor normelor de concurență și contribuie astfel la obiectivul de a se asigura aplicarea efectivă a articolelor 101 TFUE și 102 TFUE și că eficacitatea acestor programe ar putea fi afectată de comunicarea documentelor referitoare la o procedură de clemență către persoanele care intenționează să inițieze o acțiune în despăgubire. Astfel, pare rezonabil să se considere că o persoană implicată într-o încălcare a dreptului concurenței, confruntată cu eventualitatea unei asemenea comunicări, ar fi descurajată să utilizeze posibilitatea oferită de aceste programe de clemență (Hotărârea Pfeleiderer, citată anterior, punctele 25-27).
- 43 Trebuie să se constate însă că, deși aceste considerații pot justifica refuzarea accesului la anumite documente care figurează în dosarul unei proceduri naționale în materie de concurență, ele nu presupun ca acest acces să fie refuzat sistematic, fiecare cerere de acces la documente trebuind să facă obiectul unei aprecieri de la caz la caz care să ia în considerare toate elementele cauzei (a se vedea în acest sens Hotărârea Pfeleiderer, citată anterior, punctul 31).
- 44 În cadrul acestei aprecieri, instanțelor naționale le revine sarcina de a evalua, pe de o parte, interesul solicitantului de a obține accesul la aceste documente în scopul pregătirii acțiunii sale în repararea prejudiciului, ținând seama de celelalte posibilități pe care acesta le are eventual la dispoziție.
- 45 Pe de altă parte, aceste instanțe trebuie să ia în considerare consecințele cu adevărat prejudiciabile pe care un asemenea acces este susceptibil să le producă în raport cu interese publice sau cu interese legitime ale altor persoane.
- 46 Mai precis, în ceea ce privește interesul public legat de eficacitatea programelor de clemență, la care se referă în speță guvernul austriac, trebuie arătat că, ținând seama de importanța pe care o au acțiunile în despăgubire introduse în fața instanțelor naționale pentru menținerea unei concurențe efective în Uniune (a se vedea Hotărârea Courage și Crehan, citată anterior, punctul 27), simpla invocare a riscului ca elementele de probă care figurează în dosarul unei proceduri în materie de concurență și care sunt necesare pentru a motiva aceste acțiuni să afecteze eficacitatea unui program de clemență în cadrul căruia aceste elemente au fost comunicate autorității de concurență competente nu poate justifica refuzul accesului la aceste elemente.
- 47 În schimb, împrejurarea că un astfel de refuz ar fi susceptibil să împiedice exercitarea acțiunilor menționate, furnizând întreprinderilor în cauză, care este posibil să fi beneficiat deja de o imunitate, cel puțin parțială, în materie de sancțiuni pecuniare, posibilitatea de a se sustrage și de la obligația lor

de reparare a prejudiciilor rezultate din încălcarea articolului 101 TFUE, în detrimentul persoanelor prejudiciate, impune ca acest refuz să se întemeieze pe motive imperative legate de protecția interesului invocat și aplicabile fiecărui document pentru care se refuză accesul.

- 48 Astfel, numai existența unui risc ca un document determinat să aducă în mod concret atingere interesului public legat de eficacitatea programului național de clemență este susceptibilă să justifice nedivulgarea acestui document.
- 49 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie ca la prima întrebare să se răspundă că dreptul Uniunii, în special principiul efectivității, se opune unei dispoziții de drept național în temeiul căreia accesul la documentele care figurează în dosarul unei proceduri naționale referitoare la aplicarea articolului 101 TFUE, inclusiv la documentele comunicate în cadrul unui program de clemență, al unor terți care nu sunt părți la această procedură și care intenționează să inițieze acțiuni în despăgubire împotriva participanților la o înțelegere depinde exclusiv de consimțământul tuturor părților la procedura menționată, fără ca instanțelor naționale să le fie lăsată vreo posibilitate de a evalua comparativ interesele în cauză.

Cu privire la a doua întrebare preliminară

- 50 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 51 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Dreptul Uniunii, în special principiul efectivității, se opune unei dispoziții de drept național în temeiul căreia accesul la documentele care figurează în dosarul unei proceduri naționale referitoare la aplicarea articolului 101 TFUE, inclusiv la documentele comunicate în cadrul unui program de clemență, al unor terți care nu sunt părți la această procedură și care intenționează să inițieze acțiuni în despăgubire împotriva participanților la o înțelegere depinde exclusiv de consimțământul tuturor părților la procedura menționată, fără ca instanțelor naționale să le fie lăsată vreo posibilitate de a evalua comparativ interesele în cauză.

Semnături